

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

SELA! De muziek des heils speelt door

2 Samuël 12 : 13 en 14.

Psalm 32 : 5 en 6.

Toen sprak David tot Nathan: Ik heb tegen de Heere gezondigd.

Ik meen dat er in dit „toen“ twee dingen vallen op te merken.

In de eerste plaats, dat hij het pas „toen“ zei, terwijl hij het toch al ongeveer een jaar wist. Dat is niet vroeg.

In de tweede plaats: dat Nathan pas „toen“ door de Heere tot hem werd gezonden. Is dat niet veel te lang gewacht met de tucht!?

We durven het niet, maar anders zouden we wel even willen opmerken: De Heere heeft deze „zaak“ veel te lang laten lopen.

Hier leren we van onze God, die weet zijn tijd, dat in dit geval, na een jaar „op tijd“ was.

Toen was hij bereid gemaakt om Gods Woord te ontvangen.

Dag en nacht hamerde de Heere op zijn hart. Het was me het jaartje geweest. Zonder „vrede“ met God. Zonder echte levens-blijdschap. Psalm 32.!

Nú wordt het kiezen.

We moeten het als een wonder blijven zien, dat hij nú de profeet als een boodschapper Gods aanvaardt.

Hij had zich gemakkelijk van hem af kunnen maken.

„Verliest de afstand tussen onderdaan en Souverein uit het oog. Bemoeiziek man. Onverstandig man. Kan de „psychologie“ van mijn geval niet peilen“. Maar Nathan was toch een gezant van God? Zeker, zeker. Maar deze gezant kwam nu aan zijn lijf.

Dan is er veel genade-gehoorzaamheid en — liefde en — moed voor nodig om er heen te gaan en genade nederigheid om de gezant als zodanig te ontvangen.

Genade-moed en -liefde is wat anders als: koude, ambts-hoogheid en brutaliteit.

Hoe pakt Nathan deze pijnlijke „zaak“ aan? Niet erg handig en psychologisch.

Een handige en psychologische aanpak kan diepe indruk maken.

Maar een diepe indruk, drukt nog niet op de knieën.

Hij brengt de Koning zijn zonde onder ogen.

Iemand zijn zonde onder ogen brengen, is weer wat anders als iemand zijn zonde onder de neus wrijven.

Hij houdt David zijn werkelijke zonde voor ogen.

Niet de zonde welke hij niet bedreven heeft, maar die er toch wel in moet zitten en langs de weg van logische conclusies er óók kan worden uitgehaald.

Hoe brengt hij de koning zijn zonde onder ogen?

Niet maar en niet maar alleen als een zonde tegen de wet Gods, maar als een zonde tegen de genade, de liefde Gods.

Hij is maar niet een overtreder van de wet, de wet, de wet!

„Laten we eens kijken. Het zevende gebod. Dat is duidelijk. Niemand tegen? Dan

staat dit vast. Nu eens verder kijken. Praeses, ik meen dat hier toch ook het negende en het tiende gebod moeten worden genoemd. We zouden toch onze roeping verzaken, als we deze twee geboden lieten rusten. Dank u. Het tiende: Gij zult niet begeren. Inderdaad. Maar het negende: vals getuigenis! Zouden we dat er maar niet liever aflaten?

Het is mogelijk dat we er last mee krijgen, om dat waar te maken.

Ik geef dadelijk toe, het zit er in. Trouwens „twee geboden“ zijn ruim genoegzame gronden voor een veroordeling“.

Nathan zegt maar niet, zonder meer, dat de Koning getreden heeft op Gods wet, maar dat hij getrapt heeft op Gods hart.

Het hart van God zijn Vader in de hemel. Niet maar de wet, de wet Gods, maar de liefde Gods óók uitkomend in de wet Gods.

Kinderen Gods zondigen altijd zo zwaar, juist omdat ze kinderen zijn.

Onze zonde moet ons worden: vergrijp aan God Zelf, wiens liefde we proefden.

„Toen sprak David tot Nathan: Ik heb te-

J. Keizer

gen den Heere gezondigd.“

Toen had hij verdriet omdat hij de Heere bedroefd had en beefde hij voor Gods toorn die billijk ontstoken was.

Toorn van iemand die we haten of niet liefhebben, maakt misschien wel bang, maar zeker niet bedroefd.

David begon door Gods ogen naar zijn doen te kijken.

Psalm 51: „Wees mij genadig o God!“

„De Heere heeft uw zonde vergeven“.

Het hebreuws begint met het woordje „ook“. De Nieuwe Vertaling heeft het wegge laten. Jammer. De secure Staten-vertalers niet. Het is immers zo'n prachtig klein woordje hier.

David verlangt weer, naar herstel van de gemeenschap, naar herstel van de vertrouwelijke omgang. Maar de Heere „óók“, de Heere van zijn kant óók.

Niet wij zoeken God, maar God zoekt ons.

Dat „óók“ hier betekent: Gods blijde „graag“!

Gráág vergeven.

De Heere Jezus heeft gezegd: dan is er blijdschap in de hemel voor de engelen. Lucas 15 : 10. De Nieuwe Vertaling heeft „bij“. Maar het betekent hier niet: bij, onder, te midden van de engelen; maar letterlijk: vóór. Ze zien die blijdschap vóór hun ogen ontstaan. Bij God. Op Gods Aangezicht. Als een zondaar terugkeert tot de Vader, zien de engelen in de hemel, het Aangezicht Gods opglansen van blijdschap. Dan heffen ze een vreugdelied aan. Want de Heere heeft er vreugde in, genade te betonen. Oók = graag!

Letterlijk staat er: Oók de Heere is uw zonde voorbijgegaan.

Wie denkt niet aan P A S C H A = voorbijgang.

Jezus, het Lam Gods.

Echter: ondanks de vergeving tòch straf. En David heeft er van geweten.

Tòch het kind dood.

Genade en straf. Genade zonder tuchtiging, dat is pas wat.

U moet niet zeggen, dat dit geen „ergernis“ voor het vlees is.

Wat heeft David er aan, dat de Heere zijn zonde voorbijgaat en dan begint met te slaan zijn kind met ziekte en dood.

Wat hij er aan heeft? Zal ik het u zeggen? Ik zal het u niet zeggen. Hij zal het zelf zeggen.

Hij huilt en heeft de Heere lief. Klappen die we krijgen zonder liefde, slaan het verkeerde er niet uit, maar het verzet en de haat er wel in.

Straffen uit liefde, doen evengoed pijn, maar we denken er met dankbaarheid aan terug. Al kan het lang duren, voor we dat doen.

David: psalm 32.

„Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is“.

Hoort u: welgelukzalig zelfs, niettegenstaande de straf.

„Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde.“

Dan staat er in het hebreuws SELA. Dat is een muziekaanduiding.

Muziek speel door. De stem zwijgt. Het hart peinst. Het is zo vol.

SELA: muziek speel door. De genade roemt tegen het oordeel. Evangelie.

SELA: de muziek des heils speelt door.

Brouwershaven.

Kerkelijk leven

HET BEROEP OP DE SCHRIFT

(I)

Ons opschrift diende eigenlijk langer en nauwkeuriger te zijn. Het ligt niet in onze bedoeling aandacht te vragen voor de niet gemakkelijke en toch zo zeer belangrijke

vraag omtrent het beroep op de Schrift door de kerk, wanneer zij belangrijke beslissingen neemt betreffende leer of leven, in het algemeen. Beroep op de Schrift is noodzakelijk om de kerk en de kerkelijke vergaderingen bij haar beslissingen voor dwalen te behoeden. De kerk en de kerkelijke vergaderingen hebben immers naar de gereformeerde belie-

denis geen gezag in zichzelf. Zij kunnen zich niet beroepen op de leiding van de Heilige Geest los van de Schriften. De Geest los van de Schriften is naar alle waarschijnlijkheid niet de Geest Gods, maar onze eigen geest en ons eigen inzicht en onze eigen wil. Een beroep op de leiding des Geestes los van de Schriften, voert onherroepelijk naar het subjectivisme. Hetzij naar individueel of individualistisch subjectivisme, hetzij naar kerkelijk of corporatief of groepssubjectivisme.

Wij willen aandacht vragen in het volgende voor het gebruik dat de generale synode van Amersfoort-West van 1967 heeft gemaakt van de Schrift in haar uitspraak inzake de ondertekening van de Open Brief aan de zgn. Tehuisgemeente te Groningen. Dit is de nauwkeuriger omschrijving van het opschrift. De generale synode heeft in het geheel van haar genoemde uitspraak verwezen naar enkele Schriftplaatsen. Zij heeft dit kennelijk gedaan met de gereformeerde intentie zich inzake haar ingrijpende uitspraak te beroepen op de Schrift. Aan ons de taak dit verwijzen naar de Schrift na te rekenen. Dit nemen wij ons in het volgende voor.

Dit is belangrijk.

De hele zaak van het bliksembesluit van de generale synode over de éne afgevaardigde van de Noordhollandse kerken zonder dat de zaak, welke Drenthe zich had voorgenoemen op de vergadering in Amersfoort te brengen, tevoren ter kennis van de kerken was gebracht, zoals had behoord in een open en ordelijke samenleving van gereformeerde zusterkerken, is vreemd. Te meer daar door dit bliksembesluit van de synode het startsein gegeven is voor de mindere kerkelijke vergaderingen en kerkeraden om volgens het patroon van Amersfoort de sanering te voltrekken. En in snel tempo. Ook in een bliksemtempo. Reeds vóór dat, nota bene, de acta van de synode van Amersfoort in het bezit van de kerken zijn. Vóór dat de kerken zich rekenschap kunnen geven of zij de besluiten ook dit besluit kunnen ratificeren. Vreemd en onwezenlijk in een gereformeerde, christelijke kerkelijke samenleving.

Geen wonder dat langzamerhand iedereen, die op de hoogte is zich begint af te vragen: wat is hier toch aan de hand? Waarin verkeren wij als kerken met elkaar? Worden alle overeenkomsten en kerkelijke afspraken die wij met elkaar hebben in de kachel geworpen? En dit allemaal onder de schijn van een rechte zaak? Onder de schijn van belijdenishandhaving? Onder de schijn van waken voor de bewaring van de schat der kerk?

In zo'n onwezenlijke situatie is het niet alleen belangrijk, **meer** dan belangrijk dat we het gebruik dat de generale synode van de Schrift heeft gemaakt in haar besluit bovengenoemd, eens nakijken.

Het is toch zo dat een kerkelijke vergadering kan dwalen. Zij is niet onfeilbaar. Niet één vergadering van mensen is onfeilbaar.

Dit punt is bij de gereformeerden altijd in confesso geweest. Men dacht over dit punt eenstemmig van de tijd der reformatie van de 16e eeuw af. Het punt is waard er even afzonderlijk aandacht voor te vragen. Men krijgt de indruk van het onwezenlijke onder gereformeerden, dat de eenstemmigheid hier over niet meer aanwezig is onder ons. Natuurlijk wel op het papier van de belijdenisschriften. Maar dat dit niet meer leeft, niet meer functioneert of m.a.w. niet meer geloofd wordt. Waarom anders die haast bovengenoemd. Die haast verdraagt zich niet met het gereformeerde belijden dat kerkelijke vergaderingen niet onfeilbaar zijn. Juist **die belijdenis** weert de haast. Een kerkelijke vergadering die gelooft dat haar werk mensenwerk is en dus nodig heeft dat het door andere broeders wordt nagerekend en getoetst aan de Schrift, die zal de haast weren uit de kerken en aandringen op toetsing. En de kerken zelve zullen de tijd willen hebben voor rustige kennisname en overweging en toetsing. De onwezenlijke sfeer waarin wij verkeren doet meer denken aan de omgeving van de jonge Rehabeam dan aan de wijsheid die in art. 7 van onze Nederl. Geloofsbelijdenis is neergelegd, in dat „ijdel dan de ijdelheid zelve” zijn alle mensen. Dat wordt daar maar niet in het algemeen beleden maar dat wordt daar uitgerekend gekoppeld aan de besluiten van kerkelijke vergaderingen als generale synodes en dergelijke.

Kan de kerk i.c. een kerkelijke vergadering dwalen?

Niemand zal deze vraag ontkennend beantwoorden onder gereformeerden en protestanten in het algemeen. Dit is een protestants principe of 'n schriftuurlijk beginsel dat in de zestiende eeuw in het conflict met de Roomse kerk sterk naar voren is gekomen. Bekend is dat Luther op de Rijksdag te Worms gezegd moet hebben ten aanzien van zijn geschriften, waarvan de pauselijke legaat eiste dat Luther ze zou herroepen: toon mij aan dat ik hier of daar tegen de heilige Schrift geschreven heb, dan zal ik die passages herroepen.

Calvijn was bereid zijn geleerde Roomse tegenstanders toe te stemmen dat de kerk niet kan dwalen. Maar Calvijn stelde daarbij één conditie. Deze conditie dat de kerk zich zou blijven onderwerpen aan het Woord van God. Hij zegt: „Dit is dus het verschil: zij stellen het gezag buiten Gods Woord; maar wij willen dat het aan het Woord gebonden is, en dulden niet, dat het daarvan afgescheiden wordt”.¹⁾ Tegenover Pighius, die de ware kerk, welke niet dwalen kan, aan de meerderheid herkend wilde hebben, merkt Calvijn op: „Ik daarentegen meende, dat uit het Woord Gods geoordeeld moet worden; zodat zij die zich aan de Schrift hield, voor de kerk gehouden, zij, die daarvan afweek, verworpen zou worden, onder welke naam zij zich ook zou aanbevelen.”

In de onderwerping aan de Schrift bestaat ook de **concensus** van de kerk, dat wil zeggen de overeenstemming van gevoelen, de eenheid des geloofs. De kerk stemt nooit overeen dan „tot de waarheid van Gods Woord” en het is deze waarheid die aan de enigheid des geloofs gewicht verleent, zegt Calvijn.

J. Meester

En wat de uitspraken van synodes aangaat, merkt Calvijn op: „Ik zou willen, dat men, telkens als men het besluit van een of andere synode tevoorschijn haalt, eerst naastig overwoog, in welke tijd die vergadering gehouden is, waarom zij gehouden is en met welke bedoeling, en hoedanige mensen aanwezig geweest zijn.”²⁾

Zulk een standpunt legt wel getuigenis af van de christelijke nuchterheid van Calvijn. Wat had hij een oog voor de betrekkelijkheid van menselijke handelingen op kerkelijke vergaderingen. De door ons reeds genoemde woorden uit art. 7 van de Nederl. Geloofsbelijdenis over de ijdelheid der mensen met betrekking tot kerkelijke vergaderingen en haar besluiten zijn echt Calvijns. Nuchter. We moeten de omstandigheden en de mensen en hun bedoelingen wel goed bekijken wanneer wij ons als christenen beroepen op uitspraken van kerkelijke vergaderingen!

Calvijn zegt nog meer. Hij gaat verder: „vervolgens, zou ik wensen, dat men datgene, waarover het gaat, naar den regel der Schrift onderzocht, en dat wel op deze wijze, dat het besluit der synode zijn gewicht hebbe en als een voorlopig oordeel zij, maar toch niet het onderzoek, waarover ik sprak verhindere.”

Op deze nuchtere christelijke gedachte is een principe als in artikel 31 van de K.O. verwoord, gebaseerd. Wijlen prof. P. Deddens heeft in zijn inaugurele rede bij de aanvaarding van zijn professoraat in het kerkrecht aan de Theol. Hogeschool ditzelfde schriftuurlijke principe scherp onder woorden gebracht toen hij sprak over het „recht der kerken” in deze en over de „plicht der kerken”. Hij vroeg:

„Wat is dus het recht der kerken? In bepaalde gevallen naar art. 31 synodebesluiten niet voor vast en bondig te houden.

Wat is haar plicht? De **grenswacht** te betrekken, en in overeenstemming met de gemaakte afspraak, de synodebesluiten te toetsen naar art. 31. Hier ligt een speciale taak voor de kerkeraden. Zij hebben toe te zien, dat het Woord Gods ongeschonden bewaard wordt.”

Even verder zei hij:

„Niemand kan zeggen: de classis of de synode heeft een besluit genomen en nu

is dat besluit bindend, nu zijn alle kerken verplicht tot onderwerping, nu moeten ze alle dit besluit nakomen. Er is een eerste en een tweede daad nodig, nu van de zijde der kerken, nl. de ratificering, en dit is geen sine cure, geen bewilliging pro forma, maar een daad waaraan voorafgegaan is getrouwe, gehoorzame oefening der grensbewaking. Zonder ratificering van de zijde der kerk heeft het besluit eener meerdere vergadering geen rechtsgeldigheid voor die kerk, wijl de rechtstitel ontbreekt. Zo is het in de geest van Calvijn, van wien we immers hoorden, dat een concilie of synode niet anders kan geven dan een voorlopig oordeel; het volgend oordeel, het definitieve oordeel staat voor rekening van hen, wien deze besluiten aangaan.”

Boven schreven we over een onwezenlijke situatie waarin onze kerken zijn komen te verkeren. Waarom wordt de christelijke nuchterheid van Calvijn, van de Nederl. Geloofsbelijdenis, van art. 31 K.O. van de Heilige Schrift overboord gesmeten? Waarom dat bliksembesluit van de synode van Amersfoort? Waarom de geheimzinnigheid vooraf bij Drenthe? Waarom dit startsein voor een algemene bliksemsnelle zgn. sanering? Waarom de ontstellend autoritaire houding jegens de kerken van Noord-Holland? Waarom de oproep van sprekers die zgn. voorlichtingsavonden in Noord-Holland zijn komen geven? Waarom de kerken beroofd van de tijd om tot haar eigen oordeel te komen en de synode na te rekenen? Waarom de kerken miskend in haar recht om het voorlopig oordeel van de synode tot een definitief oordeel te maken? Waarom de kerken beroofd van haar rechten door haar niet toe te staan zelf een oordeel te vormen? En dit alles ruim twintig jaar na de kerkelijke vrijmaking toen reformatorisch kerkrechtelijk inzicht heerlijk opvlamde om na enkele jaren weer te doven.

¹⁾ Inst. IV, 8-13.

²⁾ Defensio... contra P. citaat bij dr. J. Koopmans, Het oudkerkelijkdogma enz., blz. 28.

³⁾ a.w. Koopmans, blz. 29 en Inst. IV, 8-15.

Vervolgd om de waarheid...

Onlangs klaagde iemand op een openbare vergadering, dat hij vervolgd werd om de waarheid. Als bewijs voor de klacht werd vermeld dat zijn spreken en schrijven en handelen in geschifte was nagerekend. We hopen, dat de klagende broeder — het was prof. J. Kamphuis — nu ook zal aantonen, dat het inderdaad niet om zijn en anderer meningen en beschouwingen gaat, maar om de Waarheid. Met hoofdletter: om de geopenbaarde Waarheid. Dan komen we verder. Want niet meningen, beschouwingen, maar slechts de leer, die in het oude en nieuwe testament begrepen is en de artikelen van het geloof, die uit „de hemel geopenbaard zijn”, mogen en moeten de grenslijn markeren tussen hen, die van de kerk en hen, die niet van de kerk zijn.

Alle andere grenslijntjes zijn uit de mensen. Niet uit God.

Daarmee zijn ook de huidige kerkscheuringen veroordeeld.

En de uitwerping van broeders en van kerken.

Overigens deed de klacht ons denken aan een opmerking van Karl Barth: „Wees alstublieft niet zo bang en neem de theologen niet al te ernstig... Zij willen graag doorgaan voor martelaars en het gevoel krijgen, dat zij om de Waarheid vervolgd worden. Dat genoeg moet u hun niet bereiden.”

Uit het feit, dat we ditmaal Barth met instemming aanhalen leide niemand af, dat we dus Barthiaan zijn. K.S. heeft eens geschreven, dat indien zou blijken dat hij evenals K.B. veel van thee hield, daarmee heus niet zou blijken, dat hij Barthiaan was.

Gevoelsargument

Klachten als hierboven vermeld, zijn voluit gevoelsargumenten. We lazen daarover onlangs een treffende opmerking van prof. B. Holwerda, in diens Seminarie-dictaat Richteren II, zijn commentaar op de bekende geschiedenis van de gruwelijke doodslag gepleegd op de bijvrouw van een Benjaminiëter

in Gibeon. Men weet: de man zendt delen van de vrouw naar alle streken van Israël.

Daarbij merkt Holwerda o.a. op: „Haar man gaat, na thuiskomst, volkomen terecht, er een rechtszaak van maken. Maar: a) hij wendt zich ten onrechte tot heel Israël; naar Deut. 16, 18 had Benjamin hier de eerste taak; b) hij maakt, door de lichaamsdelen van de gestorvene rond te zenden, er een drama van. Gevoelsfactoren gaan nu een rol spelen, waar alleen de tekst der wet beslissen mocht.”

Alleen de tekst der wet.

Het citaat is leerzaam.

In het geding dat thans onze kerken beoert, dient slechts de tekst der wet, d.i. de geopenbaarde Waarheid te beslissen. Geen gevoelsargumenten van „Ik word vervolgd” of van „Hij verloochent (mijn idee over) de vrijmaking.”

Dan maakt men er een drama van.

En ontstaat er een angstpsychose.

Angstpsychose

We schreven onlangs over een anti-Open-Brief-psychose, die in onze kerken is gekweekt. Tal van mensen, die dat stuk nooit onder ogen hebben gehad, menen op grond van wat anderen schreven en schrijven, dat dat stuk de geest der eeuw in lijfelijke gedaante vertegenwoordigt. Een dominee, die in de preek enkele gevoelsvolle frasen van afkeuring aan dat geschrift wijdt, heeft een goede beurt gemaakt en zichzelf een getuigenis van rechtzinnigheid verschaft.

G. Visee

Zo is er ook een angstpsychose dat men van de belijdenis wil afwijken. Dat is niets nieuws. Zo iets was er ook dertig jaar geleden. Toen keek men de kant uit van de Wijsbegeerte der wetsidee, van A. Janse, van K. Schilder en van... ds. D. van Dijk.

Op de predikantenconferentie van 27 en 28 maart 1940 sprak prof. dr. F. W. Grosheide over 'Leven bij de belijdenisschriften'. Aan de discussie nam ook ds. D. van Dijk deel. Het verslag meldt:

„Ds. D. van Dijk van Groningen wil nog even komen op de uitdrukking van Referent dat „men zich houden moet aan wat de belijdenis wil belijden”. Maar wat valt daar nu onder? Er zijn al een paar voorbeelden genoemd. Spr. wil daar bij noemen de kwestie van de goede werken en de betekenis daar-

van voor de zekerheid van het geloof. Wat de Catechismus daar wil belijden is z.i. de noodzakelijkheid der goede werken. Mag men nu van iemand, die dat leerstuk vasthoudt, maar niet alle motieven overneemt, onmiddellijk een gravamen eisen?”

Nu moet men weten dat destijds ds. Van Dijk bezwaar had tegen het 'motief' van de Catechismus „dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij.” Z.i. rustte de zekerheid des geloofs in het Woord, in de beloften van Gods verbond. Maar aan hetgeen de Catechismus wil belijden, aan de 'substantie' van de belijdenis, dat de goede werken noodzakelijk zijn, hield hij vast. Hij zei voorts:

„Evenzo staat het met de verklaring van de Catechismus van de nederdaling ter helle. Nu bestaat er gevaar van tweeërlei oordeel: het ene mag, het andere niet. Maar dan hangt alles af van de mentaliteit in een bepaalde tijd. Is er onderling vertrouwen, dan zijn er geen bezwaren, maar ontbreekt dat dan is men spoedig ongerust.

Het is vandaag net als toen.

Precies eender.

Met dit verschil, dat ds. D. van Dijk thans aan de andere kant van het lijntje staat.

Jammer!

Hij zag het in 1940 zo goed.

Ds. Van Dijk merkte ter conferentie nog meer op:

„Er is een tijd geweest, dat men aan ieder de vrijheid der profetie gunde. Daarvoor is in de plaats gekomen een angstpsychose, dat men van de belijdenis wil afwijken. We moeten van elkaar aanvaarden, dat men zich houden wil aan de belijdenis.”

Met deze ds. Van Dijk van 1940 zijn we het in 1968 volkomen eens.

'Kerkscheuring in Kampen?'

Het gaat goed met de verkoop van de brochure over de kerkscheuring in Kampen.

We vermelden nog:

1. dat men voor bestellingen f 4,80 storten kan op girorek. 884924 t.n.v. Drukkerij Zalsman, Vloeddijk 97, Kampen. Telefoon 05292 - 2104;
2. dat enkele belangrijke giften een daartoe gevormd comité in staat stellen de derde goedkope oplage te leveren tegen sterk gereduceerde prijs. Men wende zich tot de heer B. van der Kooi, Hendrik van Vianenstraat 26 te Kampen. Telefoon 05292 - 3334.

¹⁾ Gereformeerd Theologisch Tijdschrift, 40e jrg., afl. 6, met name blz. 198 en 203.

waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

Ik zou willen vragen, wie onder ons is het hiermee niet volkomen eens!

Het is zaak, dat wij elkander wat ons persoonlijk belijden betreft geen opvattingen gaan opdringen, waarvan we onszelf geheel vrij wensen te houden.

P. Groen

Daarmee voer ik het pleit voor een nauw contact met elkander, alvorens stelling te gaan innemen tegenover elkander. Voordat er onder ons verder gegaan wordt met kerkscheuring en met het openen van wat ik zou willen noemen „genade-winkeltjes”, waarbij de kerkleden uit elkander worden gedreven, gezinnen, families en vrienden van elkander vervreemd dreigen te geraken, gelijk in de tijd van de Vrijmaking helaas maar al te vaak is geschied, zou ik ernstig willen bepleiten, dat de broeders elkander opzoeken, samenkomen in wat ik dan een „vrijgemaakt Bloemendaal” zou willen noemen, om ernstig met elkander te worstelen voor behoud en herstel van de eenheid, in een open en eerlijke discussie, met de ernstige wil, elkander vast te houden. Dat daarbij dan over en weer geen prealabele voorwaarden dienen te worden gesteld, is duidelijk. Door dat te doen, zou men toch alle overleg frustreren en de weg tot elkander bij voorbaat barrikaderen. Ik twijfel er niet aan, of veel misverstand zou dan verdwijnen.

Wie vecht tegen een opvatting van de ander, die deze zelf verwerpt, vecht tegen windmolens, tegen spoken. Dan pas zullen we kunnen verklaren, dat de lucht is opgeklaard.

Vooralsnog kan mijn waardering geen andere zijn dan deze: de verwarring neemt zinderogen toe; donkere wolken pakken zich samen. Met hart en ziel wil ik blijven, wat ik bij de Vrijmaking was, lid van de Gereformeerde kerken, waarin ruimte heerste en werd gehandhaafd, zolang niet duidelijk een afwijking van Schrift en Belijdenis was geconstateerd en vastgesteld. Wij dienen daarbij voor ogen te houden, waar het op aankomt. De apostel Paulus schrijft in 1 Cor. 2:2: „Want ik had niet besloten iets te weten onder u dan Jezus Christus en Die gekruisigd”. Diezelfde apostel Paulus kon ook, nauwelijks enkele regels hieraan voorafgaande in 1 Cor. 1:17, waarnemende, dat er in de kerk van Corinthe blijkbaar onjuiste dooppraktijken waren ingeslopen, verklaren, dat hij maar blij was, bijna niemand te hebben gedoopt, omdat Christus hem niet had gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen. Stelt u zich eens voor, dat onder ons een predikant hetzelfde zou wagen te verklaren. Hij zou beslist van de Generale Synode (geheel ten onrechte) zijn geweerd. De kranten zouden met grote koppen er vol van hebben gestaan: Ontrouw aan het zedingsbevel van Christus volgens Mattheus 28:19: „Gaaf dan heen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb”.

De Heilige Geest heeft het toch maar goed gedacht, dat Paulus in die concrete situatie van Corinthe, ook ter onderwijzing van ons, prioriteiten aangaf wat zijn ambtswerk betrof, waarbij hij zelfs uitsprak, dat hij blij was, te Corinthe bijna niemand te hebben gedoopt. Natuurlijk vergeten wij niet, dat de Paulus van 1 Cor. 1 en 2 ook de apostel was van de brief aan Titus, hoofdstuk 3:5.

Wanneer ik nu ter vergelijking een conclusie mag trekken, dan is het deze: dat men t.a.v. ds. Schoep en zijn mede-ondertekenaars van de Open Brief het verschijnen van deze brief niet mag losmaken van de gereformeerde prediking en al hun ambtelijke arbeid, die onder ons nimmer als juist in twijfel zijn getrokken. Doen wij dit wel, dan vervallen wij, tragisch genoeg, in dezelfde fout, waarin de Generale Synode in de veertiger jaren is vervallen, waarbij geen recht werd gedaan

Allen samen in de éne kerk

(II)

Wie de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de drie Formulieren van Enigheid, zoals deze op de Synode van Dordrecht in 1618/19 werden vastgesteld, wil naspreken, moet dan ook, als hij de belijdenis der vaderen wil handhaven, hen ook niet iets anders laten zeggen dan zij inderdaad willen zeggen.

Ik denk nu met name aan het spreken over de ware en de valse kerk overeenkomstig artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Dezer dagen las ik in een onzer bladen, hoe een onzer predikanten het internationaal karakter van onze Belijdenisschriften had willen bewijzen met de aanwezigheid van de buitenlandse kerken door hun afgevaardigden op de Synode van Dordrecht. Nu, men moet dan dat illustere rijtje van die afgevaardigden uit het buitenland maar eens nagaan. We treffen dan aan afgevaardigden uit de Waalse kerken, van de Engelse kerken — schrik niet, een bisschop — voorts vertegenwoordigers van de Pals, van Hessen, van Zwitserland, met gedelegeerden uit Bremen, Emden en Nassau.

We zullen dan maar zwijgen van de 18 Politieke Commissarissen met een vaste secretaris en een voorzitter met opdracht van de Staten-Generaal om de uiterlijke orde ter Synode-vergadering te handhaven. Die Engelse bisschop b.v. woonde alle vergaderingen bij

en werd niet heengezonden. Was dat nu niet een man van de valse kerk? Wanneer nu die Engelse bisschop samen met de andere buitenlandse afgevaardigden zijn instemming heeft betuigd met de opstelling en redactie van de drie Formulieren van Enigheid, dan is het helemaal geen gewaagde stelling te verklaren, dat hij en de leden van de Synode van Dordrecht een geheel andere opvatting hadden van de ware en de valse kerk dan heden ten dage vele Vrijgemaakte Gereformeerden. Zij zouden tot de ware kerk gerekend hebben, die naar veler huidige opvatting tot de valse kerk moeten worden gerekend. Waarmee ik maar wil betogen en pleiten voor een niet al te lichtvaardig en m.i. historisch niet wel gefundeerd citeren van de belijdenis.

Toen ik aan prof. dr. K. Schilder eens de vraag stelde, hoe hij dacht over dat al maar meer naar voren komende spreken en onderscheiden van de ware en de valse kerk onder ons, kreeg ik dit veelzeggende antwoord: allereerst zou ik willen opmerken, dat het Christus is, die Zijn kerk vergadert en wij worden door Hem mee-vergaderd. Wanneer ik voorts over de kerk denk, doe ik dat het liefst in navolging van Zondag 21 van de H.C., waarin wij belijden, dat de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht zich een gemeente tot het eeuwige leven uitverkoren door Zijn Geest en Woord, in enigheid des

aan het gelovig belijden van de mede-broeder conform aan en gebonden aan de H. Schrift en de daarop gebaseerde belijdenis.

Wij zijn met het gehele wereldleven in een grote stroomversnelling geraakt en dat raakt ook het geestelijk leven van de mens onzer dagen. We kunnen ons niet eraan onttrekken. Dit vraagt van ons als gelovige belijders niet een opzij schuiven van de belijdenis, maar wel een zuiverder en steeds duidelijker belijden. Ik zou het toejuichen, wanneer de Gereformeerde Kerken, ervan uitgaande, dat het belijdenisgeschrift, dat wekelijks in de prediking aan de orde komt, de Heidelbergse Catechismus, voor ons centraal is, zouden kunnen komen tot een revisie en aanvulling van deze catechismus. Met name zou dan b.v. hetgeen beleden wordt in de artikelen 3, 5 en 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis daarin kunnen worden verwerkt.

Het zal duidelijk zijn, dat deze wens zich niet verdraagt met de hier en daar wel levende gedachte, dat het voldoende zou zijn, als we maar om het Woord vergaderd zijn in de plaatselijke kerk.

Van harte hoop ik, dat, wanneer dit verlangen meer algemeen mocht zijn, zou blijken, dat we wat het gemeenschappelijk belijden betreft inderdaad in de goede zin van het woord oecumenisch zijn. Wat mij betreft mag dan, evenals in de 17e eeuw op de Synode van Dordt, de bisschop als adviseur er best bij zijn.

Laten wij ondertussen ervoor oppassen, de Vrijgemaakte Gereformeerde kerken met elkander tot een puinhoop te maken en verder een aanfluiting te worden in de wereld rondom ons.

Hier en daar moeten er ouderen en jongeren zijn, die zó gedesillusionerd zijn over de gang van zaken in onze kerken, dat zij niet

meer ter kerk gaan. Tot hen zou ik willen zeggen: doe dat niet. Neem een voorbeeld aan Uw Heiland van wie wij lezen, dat Hij op de Sabbath naar Zijn gewoonte opging naar de synagoge, ook al werd hij wel eens, gelijk te Nazareth, in letterlijke zin eruit gesmeten.

Laten wij voorts ook ophouden met elkan-der etiketjes op te plakken en laten wij geen caricatuur maken van elkanders opvattingen. Er zijn er onder ons, die gaarne afgeven op Gereformeerde organisaties. Ik doe daaraan niet mee. Vanaf de oprichting heb ik twee van onze Gereformeerde maatschappelijke organisaties van het begin af mogen meemaken en begeleiden. Ik ben nog dankbaar, dat ze er zijn en dat daarin vrede heerst. Wil men kritiek uitoefenen, mij best, maar dan door de situatie zuiver te schetsen. Men leze erop na het geschrift „Uit liefde 't goede werken” van de hand van onze overleden broeder Jac. Wijnands, medewerker ook aan dit blad, dat een historisch getrouw beeld schetst.

Laten wij ook eens ophouden met dat afgeven op voortgaande reformatie. Indien dat niet meer dan een leus zou zijn, zou ik die kritiek moeten delen. Maar er moet altijd voortgang in de reformatie van de kerk zijn. Als die stil staat, is er de lauwhouding en hebben we de dood in de pot.

Natuurlijk zou ik ook te anderer zijde wel opmerkingen kunnen maken.

Maar laten we eerlijk kritiek op onszelf toepassen, ieder van ons beginne bij zichzelf. Dan groeien we niet uit elkaar, maar naar elkander toe. En daarom besluit ik dan ook dit artikel met de oproep: Zijt één mijn broeders, zijt één. En voor zover de eenheid is verstoord, zoekt elkander op en worstelt met elkander om te komen tot herstel van die geschonden eenheid. Dat wil de Heer van de kerk.

ren onder ons herinneren het zich wel en ik hoop, dat de jongeren dit stukje kerkgeschiedenis toch ook kennen.

o—o

De leerbinding oefent in de synodale kerken geen kracht meer. Dat zij wezenlijk is opgeheven valt m.i. met doorslaggevende argumenten te bestrijden. De Vervangingsformule is **terzijde gesteld** en niet, zoals de Asser leeruitspraak **terug genomen**. Zie daar het verschil ten voeten uit.

Maar veel kracht oefent zij niet meer uit. Men is in de gebonden kerken naar het lijkt het stadium voorbij, waarin men over zulke zaken, die het persoonlijke geloofsleven en de heilszekerheid raken, zich al te druk maakt.

Maar wat ervan te zeggen, wanneer nu uitgerekend een kerkeraad, die zich Raad van een vrijgemaakte kerk noemt, en die zo juist achter zich heeft een afscheiding van een ontrouw geheten kerkeraad, die over de zuiverheid der leer niet zou gewaakt hebben, een stuk catechisatiewerk publiceert, waarin de synodale leer zonder haar vroegere voorzichtigheid en beperking onverbloemd aan de dag treedt?

Het is te vinden in „Mededelingen van de Gereformeerde Kerk te Amstelveen”, 1e jaargang, 23 november 1967, no. 3. Deze kerkeraad staat tegenover die, waarvan ds. Schoep praeses is.

Hij heeft als catecheet weten aan te trekken br. A. W. Begemann, hoogleraar in de filosofie aan de Vrije Universiteit. De kerkeraad heeft in genoemd nummer van zijn blad de eerste les van deze catecheet afgedrukt om „u een indruk te geven in welke geest onze jeugd onderricht ontvangt in de Voorzeide Leer”.

Blijkbaar dus met instemming.

Ik laat hier de eerste les volgen, waarbij ik de inleiding oversla als niet ter zake doende; de kerkeraad heeft het gedicteerde weergegeven met behulp van het oorspronkelijke handschrift van prof. Begemann zelf, ter vermijding van vergissingen.

Hier volgt het:

Ik, ... (N.N.), kind van mijn ouders maar persoonlijk eigendom van mijn Heer en Heiland, Jezus Christus, ik zit hier en schrijf, omdat Hij wil dat ik zal weten wat het betekent, van Hem te zijn. Omdat God mij van eeuwigheid verkoren had, om eenmaal met lichaam en ziel te stralen van heerlijkheid en geluk in zijn eeuwig rijk, als ik met mijn eigen ogen zijn grote Zoon mag aanschouwen, die zich dáarvoor heeft opgeofferd.

Omdat Hij mij daarvoor heeft uitverkoren, heeft Hij mij geboren doen worden uit ouders, die Hij óók daarvoor bestemd heeft, leden van zijn kerk, nu te Amstelveen. Zij mogen mij opvoeden voor Hém, nú al tot burgers van zijn eeuwig rijk (dat er al is, hier op aarde, maar nog niet in heerlijkheid, en nog nauwelijks te zien).

Hij heeft ook gezorgd dat ik, voor het oog van heel zijn gemeente, een zegel van zijn eigendomsrecht op mij kreeg, door het doopwater. Ik werd gedoopt, zonder er iets van te weten. Maar toen werd ik officieel ingelijfd in het verbond van genade tussen God en mensen, waar ik nu nooit meer uit hoof en ook nooit meer uit kán. Jezus Christus heeft toen de hand van die dominee gebruikt om Zelf zijn eigendomszegel en -teken op mij te drukken. Zo ben ik de kerk uitgedragen en het gaat er nooit meer af.

Toen heeft Hij mij persoonlijk beloften gedaan, die hoog uitgaan boven al wat ik mij aan geluk en heerlijkheid kan voorstellen. Voor nu en eeuwig. Eeuwig geldig. Natuurlijk heeft Hij daar toen óók bij gezegd wat Hij nu van mij verwacht, als antwoord daarop. Hij mag nu álles van mij vragen, álles van mij verwachten. Omdat Hij mij uit de eeuwig dood heeft overgebracht in het eeuwig zalig leven, door zelf Gods eeuwig toorn en de eeuwig straf te ondergaan, die ik moest ondergaan.

En als ik ooit zó'n gruwelijk mens mocht worden, dat ik dit allemaal zou verwerpen en van mij afschudden en

Verwarring der geesten

Voor wie nauwlettend de gebeurtenissen volgt, die zich in onze kerken voltrekken, is het duidelijk dat er een geweldige verwarring der geesten is. Men zegt op te komen voor de belijdenis en doet in naam van dit opkomen daden, die rechtstreeks met de belijdenis in strijd zijn. Men scheidt zich van de kerk af zonder te durven verklaren dat degenen, met wie men breekt, valse kerk zijn geworden; en zonder dat men zelf in zijn geweten gedwongen wordt tegen Gods Woord in te gaan.

Men roept hardop, dat Christus zijn bloed ook voor het kerkverband vergoten heeft, en breekt het kerkverband en zet daaruit op gronden, die van een grote lichtvaardigheid getuigen.

Met de uiterste krachtsinspanning wil men het goed recht van de vrijmaking handhaven en poneert intussen een kerkrecht, dat van het synodale minder verschilt dan een gekloofd haar.

Ja, weet men nog wel, wat er in de vrijmaking aan de orde was?

Ik vrees, dat men dit steeds meer vergeet.

Niet alleen voor wat de uiterste wil om elkaar vast te houden betreft; niet alleen voor wat de verwerping van ongeoorloofde tuchtmaatregelen betreft; ook niet voor wat het opkomen tegen schending van de afgesproken kerkelijke orde betreft, maar zelfs ook voor wat de zaak der leer betreft.

Wat was er toch aan de hand in de veertiger jaren? Ons werd een verbondsbeschouwing bindend opgedrongen, die verbond en verkiezing „identificeerde” en daarmee in de praktijk opereerde, zij het op een voorzichtige wijze. Immers, op grond van deze „identificatie” eiste men de kinderen der gelovigen te houden voor wedergeboren en in Christus geheiligd, tot uit hun leer of wandel het tegendeel zou blijken. De voorzichtigheid kwam uit in de eis van het: **houden voor**. Dat alle kinderen wedergeboren **waren**, dat durfden de synodes niet te beweren. Maar hun systeem-zucht drong toch vanuit de „identificatie” van verbond en verkiezing in Kuyperiaanse lijn tot het eisen van: houden voor.

Dat was dan in verband met de Kuype-

riaanse doopsopvatting — in wézen dópers — een houden voor réeds wedergeboren. Dan kon immers de doop de reeds geschiede wedergeboorte verzegelen, geheel in Baptistische trant.

Maar deze stelling was toch niet vol te houden in de kerkelijke praktijk. Vandaar een kleine terugtred, in de zogenaamde Vervangingsformule. Men moest nu de kinderen beschouwen en behandelen als zulken — om het nu maar populair te zeggen — die wedergeboren waren of het zeker zouden worden. Men kan dit onder één noemer brengen: die van de uitverkiezing. Dus, de kinderen moesten beschouwd en behandeld als zulken, die van eeuwigheid uitverkoren zijn. Beschouwen en behandelen . . . dat is nog niet, dat alle kinderen der gelovigen nu ook werkelijk uitverkoren zouden zijn. Dat hebben de synodes nooit willen beweren, want de aanhaling uit Rom. 9 bleef staan, dat zij niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, Leeruitspraak 1942 a, 2.

De synodes hebben juist, volgens de professoren Ridderbos en Den Hartogh, willen afwijzen de gedachte van sommigen — maar die wáren er toen niet, G.J. — dat alle kinderen der gelovigen wedergeboren zijn.

De bezwaarden hebben tegen dit: houden voor, en later tegen dit **beschouwen** en **behandelen** als, niet geopponeerd met het beweren: de kinderen **zijn** wedergeboren of uitverkoren, maar ze hebben geopponeerd tegen de „identificatie” van verbond en verkiezing en gezegd: Er staat in Deut. 29 : 29, dat de verborgen dingen — in casu, wie God uitverkoren heeft — zijn voor de **HERE** onze God, maar dat de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen. En geopenbaard is, dat zij álleen in het verbond zijn en in Christus geheiligd zijn. En daaraan hebben we ons te houden. En daarom willen we niet weten van de identificatie van verbond en verkiezing, die altijd meebrengt de onderscheiding van een verbond naar zijn inwendige en naar zijn uitwendige zijde of hoe men het ook noemen wil en van een onderscheiding in Gods beloften en van tweeërlei doop, want dat maakt alles onzeker.

Het is alles wat kort gezegd, maar de oude-

van Hem niet meer zou willen weten, nu dan móet ik ook maar voor eeuwig rampzalig worden, want dat heb ik dan verdiend. Maar Hijzelf heeft mij óók beloofd dat Hij mij zal helpen dat het nóóit zo ver zal komen.

En voor dit alles zit ik nu op catechisatie. Zijn kerk zorgt dat ik de kennis krijg die nodig is.

We zullen dit stukje maar niet gaan analyseren; dat is niet nodig na wat we boven schreven over de strijd in de jaren veertig. Dit is nog synodaler dan synodaal!

Ik moet hier denken aan een woord van Luther, dat ik ergens tegen kwam zo rondom de 31ste oktober; het is uit een van zijn Tischreden: „Bij het redeneren over de voorbeschikking is het 't beste van benedenaf, bij Christus te beginnen, dan vindt men de Vader wel; want allen, die van bovenaf begonnen zijn, hebben hun nek gebroken.” En Calvijn zegt, sprekend over de verkiezing: „Laat dit dus voor ons de weg van het onderzoek zijn, dat wij beginnen bij Gods roeping en in haar eindigen”, Inst. III, 23, 4.

In deze catechisatieles wordt niet uitgegaan van de roeping, die in het geloof moet worden aanvaard en die ook kan verworpen worden — waar tegen gewaarschuwd worden moet — maar van de verkiezing en in verband daarmee van een feitelijke werkelijkheid. Ingeleid in het verbond, waar ik „ook nooit meer uit kan”. En vandaar uit wordt gereedeneerd, zodat de catechisant zelfs gaat redeneren over de rechtmatigheid van zijn eeuwige rampzaligheid... maar zover komt het toch blijkbaar nooit.

G. Janssen

Het is wellicht dienstig om een woord aan te halen uit Bavincks Roeping en wedergeboorte, te vinden op pag. 119:

„De eerste vraag luidt, of al die kinderen des verbonds tot de uitverkorenen behoren en daarom eenmaal onfeilbaar zeker de hemelsche zaligheid deelachtig zullen worden. Maar deze vraag behoeft ons niet lang op te houden, want er is niemand, die bij eenig nadenken en met de Schrift in de hand hardop een bevestigend antwoord zou kunnen of durven geven. Als uit de Schriftuurlijke leer, dat de gemeente van Christus te beschouwen is als eene vergadering van **geloovigen**, nu en dan door een enkele is afgeleid, dat daarom ieder lid der gemeente ook waarlijk een oprecht geloovige is, dan berust dat op een misverstand, waartegen een kort woord van opheldering en waarschuwing voldoende is. Want de Schrift leert zoo duidelijk mogelijk, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en dat niet de kinderen des vleesches maar de kinderen der belofte voor het zaad gerekend worden. Alle belijdenissen van alle kerken stemmen daarmee dan ook in. En de dagelijksche ervaring drukt er het zegel op...”

Tot zover Bavinck.

Het valt verder op, dat in dit stukje catechisatie niet positief gesproken wordt over de noodzaak van de aanvaarding der beloften door het geloof, maar slechts negatief over: dit alles verwerpen en van zich afschudden, dit, vanuit wat God gedaán heeft. Het doet alles denken aan de constructies van ds. Oosterhoff van voor '63. Hopelijk vindt dit echter zijn oorzaak in de korthed van de les, hoewel het een gemis blijft.

Waarom dit naar voren gebracht?

Om de verwarring der geesten te tekenen, waaraan we blijkbaar ten prooi zijn gevallen. Onze kerken hebben voor alles de rust nodig om weer een vaste gang te krijgen.

In de tweede plaats, om te waarschuwen.

Het is te hopen, dat wat hier geciteerd is, niet een symptoom is van zulk een denken over de kerk, waaruit deze en dergelijke opvattingen als het ware natuurlijker wijze wel moeten voortvloeien. Met al de verwoestende gevolgen daarvan voor het geloof. Afwijking, zowel naar de linker- als de rechterkant moet hier voorkomen worden.

De beschouwing der gemeente beheerst toch veelszins de prediking.

Toen de kerk in verval was kwam in Engeland het methodisme op, dat zich om het genadeverbond niet bekreunde, maar alleen opriep tot geloof en bekering, en geen rekening hield met de roeping der gelovigen om te groeien in de kennis en genade van Jezus Christus. De bekeerde had maar één taak: ànderen té bekeren. Het goede in deze prediking erkennende wijst Bavinck ¹⁾ toch de ernstige schaduwzijden aan. Zij wist het onderscheid uit dat altijd tussen heidenen en christenen bestaat. Zij legt de grondslag, maar bouwt er niet op voort.

Maar hij waarschuwt ook tegen een prediking, die niet van ontdekkende, maar alleen van opbouwende aard wil wezen, omdat zij ervan uitgaat dat de gemeente bestaat uit louter gelovigen. Zij wil geen zendingsprediking, maar gemeenteprediking zijn. Zij heeft niet bekering, maar alleen stichting en opbouw ten doel. Bavinck wijst op het waarheids-element in deze prediking, maar toont vervolgens aan, dat er ernstige bedenkingen tegen in te brengen zijn. Zij gaat uit van de titels, die in het Nieuwe Testament aan de kerken gegeven worden, maar verwaarloost, zo merkt hij fijntjes op, hoe deze kerken in werkelijkheid waren. Uitgaande van het ideaal miskent zij de werkelijkheid en verwaarloost de les der historie, nl. van het oude Israël.

„Daardoor komt zij er toe langs geleidelijk weg, om het geloof aan de belijdenis met de belijdenis des geloofs te verwarren en een toestand van doode orthodoxie te kweeken, die met het verstandelijk toestemmen der leer zich tevreden stelt, en om de gezindheid des harten en de zuiverheid des levens zich bitter weinig bekommert. Zijn we, zo leren de leden der gemeente allengs denken en spreken, zijn wij niet leden der kerk, hebben we niet in onze jeugd reeds den doop ontvangen, deden we geen belijdenis en zaten we niet aan den disch des verbonds?...”

Het is onmogelijk hier alles in een vast systeem te brengen.

Er moet opgeroepen worden tot bekering, uitgaande van het verbond en de katholiciteit der kerk. We hebben, aldus Bavinck, vast te houden aan het verbond, zo lang mogelijk, niet alleen zoals de Here het in onze eigen kerken opgericht heeft, maar gelijk Hij het onder leiding van zijn voorzienigheid in de mensheid van geslacht tot geslacht laat bestaan, voorzover zij gedoopt is en de Christennaam draagt. De Christenheid in haar geheel is het volk Gods, dat in de dagen van het Nieuwe Testament de plaats van Israël heeft ingenomen. „En daarmee staat de Schrift ook tegen die allen over, die doordrijvend op beginselen en uit zucht naar consequentie nog liever zouden zien, dat zij, die den Christennaam dragen maar den Christus naar de Schriften loochenen, ook den Christennaam varen lieten en uit pure consequentie tot het Heidendom terugkeerden. Daar zijn er, die er vermaak in scheppen, om met de

zweep der „Consequenzmacherei” de Ethischen den weg der Modernen en de Modernen den weg der Socialisten en de Socialist den weg der Nihilisten en Anarchisten op te drijven. Maar roeping van den dienaar des evangelies is, om te redden wat er nog te redden valt, en in de vele inconsequentien nog een zegen en een bewijs van Gods weerhoudende genade te zien”, pag. 183.

De prediking van geloof en bekering is dus noodzakelijk vanuit de „katholiciteit” der kerk. Maar ook vanuit haar heiligheid, want zij is naar haar wezen de vergadering der gelovigen, van de ware Christgelovigen, ook al zouden alle kerken op aarde vervallen en ontaard zijn. Alleen door het geloof worden Woord en sacrament tot zaligheid ontvangen, ook al worden de sacramenten miljoenen malen uitgereikt aan zulken, die niet tot de ware gelovigen behoren. Zij doen dan geen nut, schenken geen heil. Daarom óók moet in de prediking de ernstige roeping tot geloof en bekering nimmer ontbreken. En evenmin het verder bouwen op de gelegde grondslag.

Dit woord van Bavinck heeft nog betekenis voor onze tijd.

De theologen maken zich druk over vele zaken, maar over de rechte prediking wordt weinig geschreven. Maar daarop komt het voor alles aan. En in verband daarmee ook op het zuiver catechiseren.

Er is geen denken aan, dat de kwesties, die ons in de veertiger jaren bezig hielden, ooit verouderen. Ze kunnen wel uit de aandacht gaan, maar dat is dan niet een goed teken voor de kerk. Het rechte zicht op de kerk van Christus in haar concrete werkelijkheid, de betekenis van het verbond Gods voor de prediking, dat zijn dingen, die altijd weer onze aandacht moeten hebben.

De vraagstellingen verschuiven dan wel eens wat, maar bij het doorstoten naar de wortel komen we altijd weer bij dezelfde vragen terecht. Katholiciteit en heiligheid der kerk, om in Bavincks terminologie te spreken. De een offert deze aan gene op, de ander doet het omgekeerde. Beide verliezen de werkelijke kerk.

Dat zijn, aldus Bavinck en nu voor het laatst: „de gevolgen, waartoe men komt als men den weg des Heeren verlaat en door eigen redeneering een oplossing wil geven van de moeilijkheden, die tusschen de leer en het leven der kerk hier op aarde te allen tijde zich voordoen. Want God wil juist in zijn Woord, dat wij deze moeilijkheden **niet** zullen oplossen, maar dat wij ze aanvaarden zullen, en er in theorie en praktijk beide, voor ons zelve en voor anderen, rekening mee zullen houden. De waarheid is noch uitsluitend aan de eene, noch uitsluitend aan de andere zijde te vinden, maar zij komt dan eerst ten volle tot haar recht, wanneer wij de **gansche** Schrift aanvaarden en door haar ons persoonlijk en kerkelijk leven laten beheerschen”, 181.

Een waarschuwing, die naar alle zijden van kracht is!

¹⁾ in genoemd werk.

Over roodwild gesproken

Wat is roodwild?

De wet, de overheid en de jager verstaan onder roodwild: het edelhert.

Dat is verreweg het grootste zoogdier, dat vrij in ons land rondhuppelt.

U vindt het op de Z.O. Veluwe, bij Plancken Wambuis in de omgeving van Ede, en op de Noordveluwe. Voorts in de wildreservaten te Ugchelen, de Loenermark, Hoge Veluwe en het Deelerwoud. En natuurlijk in het kroondomein, niet te vergeten. Maar buiten het kroondomein, dus in de vrije wildbaan zagezegd, telt ons land zo'n zeshonderdvijftig stuks roodwild. En als Faunabeheer vaststelt, dat het er dit jaar 675 zijn, dan moet u niet aan 700 denken maar aan 675.

Want deze herten zijn troetelkindertjes van overheid en jagers, zowel als van natuurliehebbers. De populatie wordt jaarlijks twee maal nauwkeurig waargenomen en gecatalogiseerd, waarbij het juiste aantal — op grond van de op een bepaalde dag getelde stukken, en op grond van de cijfers der vorige jaren, medegegeld de theoretische aanwas van een jaar, afgetrokken de geschoten en veronge-

lukte exemplaren, en dit alles langs enkele moeilijke formules gecontroleerd — tot op vijf nauwkeurig wordt vastgesteld.

Dat mag dan ook wel. Want een volwassen geweidrager, die rijp is voor afschot (12-15 jaar), heeft aan voeder en voerakkers, bewaking, wildschade en maatregelen evenveel gekost als een goed rijpaard, te weten acht à tienduizend gulden (!). Deze kosten worden deels door Faunabeheer (een onderdeel van het departement voor Landbouw en Visserij) — en goeddeels door de rechthebbende jagers gedragen. Van oudsher is het roodwild een dure liefhebberij geweest. Bij het woord edelhert moet u overigens het hert nog niet edel achten — maar aan het privilege van de jacht denken, dat voorheen aan de adel, de edelen, was voorbehouden. Ook de vroegere Oranjevorstten hebben op de Veluwe gejaagd, zoals hun nazaten thans.

En inderdaad, ook bij het roodwild komt wel enige adel te pas. Het vergt veel zelfbeheersing, om een fraai hert van jaar tot jaar te zien, te herkennen, in uw dagboek te schetsen en voorts — te sparen. Met de mo-

gelijkheid dat dit exemplaar, in het jaar waarin het eindelijk voor afschot in aanmerking komt, juist bij uw buurman huist!

—o—

Het woord hert wordt niet alleen als soortnaam gebruikt, maar het geeft in engere zin het mannelijk exemplaar, de geweidrager, aan. Het vrouwelijke dier heet hinde, de jongeling spitsert of spiesert. U kent de mannelijke dieren wel: met hun enorme geweastangen, die elk wel zes, acht of soms tien einden kunnen torsen. Men spreekt dan van een twaalfender, een zestien- of twintigender. Ieder jaar werpt het hert in februari-maart zijn stangen af, en ieder jaar heeft hij in augustus-september zijn hoofdtooi terug; zo lang hij gezond en groeiende is groeit elke jaargang zijn gewei zwaarder en fraaier. Er is een theorie geweest, dat de leeftijd aan de einden geteld kon worden; deze theorie is als waardeloos verworpen.

De vrouwelijke stuks, de hinden, zijn wat kleiner en lichter; zolang ze ouder dan een kalf maar nog geen zogende hinde zijn, heten ze smaldier. Het woord dier komt u bij herten vaak tegen. U kunt denken aan rendier; u kunt ook aan het engelse deer denken. Een hinde heet in het Duits Tier, een leidende hinde heet Leittier. Zo betekent smaldier (denk even aan small deer) eigenlijk: hertje. Goed onthouden?

Een groep herten wordt een roedel genaamd. En herten leven in roedels, zelden als solitair. Het grootste deel van het jaar treft u de mannen als een wandelende sociëteit aan: stoeiend, kibbelend, converserend en luiierend — maar waakzaam. De vrouwen treft u in een roedel kaalwild aan, samen met de kinderen. En vooral deze roedels zijn interessant.

D. W. L. Milo

Het kaalwildroedel wordt namelijk beheerst door het matriarchaat: een moeder is de leidster. Meestal is dit een oudere hinde, maar niet altijd de oudste uit het gezelschap. Deze leidende hinde voert behalve haar kalf van dat jaar ook een dochter van de vorige jaargang met zich mee, vaak ook een dochter of een zoon van twee jaar, en niet zelden heeft de oudste dochter, drie jaar oud, haar eigen kalf ook nog bij zich. De zonen trekken zich na hun tweede jaar uit het kaalwildroedel terug, en voegen zich bij de mannen.

In zulk een kaalwildroedel komen dus meerdere kalveren voor. De leidende hinde herkent u aan haar waakzaamheid: zij „werpt steeds op”, dat wil zeggen: ze gooit steeds haar kop omhoog om uit te zien. Het lijkt daardoor, dat ze een kop groter is dan de rest — maar dit is gezichtsbedrog. Zou ze een weinig-belovend kalf meevoeren, dat uit oogpunt van selectie zou moeten worden geschoten, dan zal een jager zich toch driemaal bedenken eer hij het doet; want zodra de leidende hinde haar kalf kwijt is, houdt ze op leidende hinde te zijn. Ergo: door het zwakke kalf te schieten berooft hij het roedel van zijn leidster; het roedel raakt verstrooid, tenzij zich terstond een andere leidster opwerpt.

Ja, dat woord 'opwerpt' is niet goed. Het leiderschap in de natuur is namelijk een samenspel van prestatie-en-erkenning. Niemand werpt zich op, niemand speelt de baas. De leider bewijst zijn leiderschap niet door de grootste vechtersbaas te zijn, of door zijn beginselen het best uit het hoofd te kennen. De leider wordt ook niet door mondelinge of schriftelijke stemming gekozen. Hij is er eenvoudig. De leider is dat dier uit de groep, dat de grootste voorzichtigheid, de grootste waakzaamheid, de grootste verantwoordelijkheid en de grootste ervaring blijkt te hebben. De anderen vertrouwen blindelings op zijn waakzaamheid, gehoorzamen blindelings aan zijn alarm, laten zich veilig neer wanneer hun leider gaat herkauwen. Ik heb in Schotland wel roedels van tientallen stuks aangesloten, waar maar een of enkele „wachters” in functie waren — de rest was argeloos. Maar die wachters hebben dan ook op elk lichaamsdeel een oog en een oor! Bij grofwild geldt de regel: wie de meeste wil zijn moet aller die-naar zijn.

Eens zag ik een groep van zeven „mannen” op een winterdag uit het bos treden naar een

besneeuwde voerplek. Ze kwamen in een vaste hiërarchische volgorde achter elkander. Een donkere tienender ging voorop. In de bosrand bleef hij vele minuten staan „zekeren”: de omgeving meter voor meter met zijn ogen aftastend. Achter hem een oudere twaalfender. Als een van de jongere herten te ver naar voren kwam, draaide de leider zijn kop naar de onverlaat — en deze deinsde terug naar zijn plaats. Toen de leider eindelijk — langzaam, uiterst langzaam — het open veld opkwam, volgden de anderen in vaste volgorde. Eerst toen de leider begon te eten, begonnen ook de anderen. Toen de leider het welletjes vond, stelde hij zich vastberaden op voor de terugtocht. Hij zwaaide zijn kop rechts en links: allen hielden op te eten. Waardig schreed de tienender terug naar de dekking, gevolgd door de 12-ender en de anderen. De jonge zessers achteraan. Toen een van hen treuzelde om nog een hap te nemen, stond de leider stil. Een der herten gaf de jongeling een por in zijn ribben, die hoorbaar was — en de gesloten colonne trad terug in de dekking. Zoals ze gekomen was.

—o—

De hertenstand op de Veluwe is kwalitatief zeer verbeterd bij een eeuw geleden. Wie thans nog de oude geweien beziet, bijvoorbeeld in de kastelen en oude jachtkamers, kan dat zo maar vaststellen. Tegenwoordig heeft de Veluwe een prachtig ontwikkeld, verzorgd en geselecteerd hertenbestand. Daar heeft onder meer wijlen prins Hendrik voor gezorgd, die een aantal herten en hinden uit Mecklenburg en centraal Europa importeerde. Vandaag herkent men op de Veluwe, en bijzonder in het Kroondomein, nog bepaalde Romintinherten, goede nakomelingen van roodwild uit Romintin. Met name kunt u denken aan het enorme hert Caesar, de 24-ender, die in 1964 door een bronstgevecht is gesneuveld.

De in het kroondomein uitgezette import-herten zijn door prins Hendrik ook met Veluws bloed gekruist: niet alleen braken exemplaren door verwaarloosd raster heen, maar ook werden door hem diverse stuks gevangen en uitgewisseld. Zodat de gehele vrije wildbaan grotelijks heeft geprofiteerd van het vorstelijk gebaar. Over dat vangen van herten vertelde een oude hofjager mij een goed verhaal.

Die oude hofjager (hij leeft nog) had al dagen in een loerhutje gezeten nabij de plaats waar herten in een vangnet moesten vastlopen, en in een gecapitonnerde kist werden gedreven. Er kwam niets. Ook na dagen wachten kwam niets. Behalve een eenzame wandelaar met bolhoed. Die wandelaar was natuurlijk prins Hendrik. Hij maakte een praatje met de hofjager. Wil het nogal, vandaag? — Het wil helemaal niet, hoogheid. — En verveelt het je niet? — Niet, zolang hier wandelaars komen, hoogheid. — Zullen we dan maar eens een grapje uithalen? — Tot uw dienst, hoogheid. — Dan zet je mij in die kist, roept je maats samen, en zegt dat je een hert hebt gevangen. — Zoals u wenst, hoogheid.

Prins Hendrik werd in de kist gesloten, liet nog even een luikje openen, vroeg of hij een beetje op een hert leek, en kreeg te horen: het laat niets te wensen over, hoogheid. Tot zover ging alles goed.

Toen de hofjager alarm had gemaakt, kwamen van alle kanten zijn medewerkers opdagen. Ze moesten allemaal wachten, tot het stel compleet was. Daarop opende de hofjager voorzichtig het luikje, om zijn vangst aan alle mensen te tonen. Achter het luikje werden hoofd en bolhoed van Z.K.H. zichtbaar. De mannen geloofden hun ogen niet. Toen zette de prins zijn handen aan zijn mond en liet een perfecte en schallende bronstroep horen, zoals alleen een burlend edelhert dat kan. Nu geloofden de mannen hun oren ook niet meer. Er was dan ook niemand die een mond open deed, zijn snavel roerde of lachte. Het werd pijnlijk — voor alle aanwezigen. Waarop de prins het initiatief maar weer nam en teleurgesteld zei: nu, laat me er dan maar weer uit. De grap was blijkbaar niet als zodanig herkend...

—o—

Tenslotte nog een ding. Men spreekt in Nederland over herten en hertjes, en bedoelt daar dan vaak ook de damherten (parkherten) mee, en zelfs de reeën! Het woord hert is echter gereserveerd voor het edelhert, roodwild genaamd. Over dammen en reeën zullen we misschien een andere keer spreken.

TE BERDE

De redactie van dit blad ontvangt regelmatig versjes en gedichten. Veel kunnen er niet geplaatst worden. Voor de twee die we hier samen voegen willen we graag een uitzondering maken.

Het is wel opmerkelijk dat er zo veel rijmen los komen. Dat bewijst wel hoe diep de kerkelijke zaken ingrijpen in ons aller leven.

We hebben er hier twee bij elkaar gezet. Van mensen van verschillende generaties, ook in totaal verschillende levensomstandigheden verkerende. Het is in taal en stijl te merken. Maar het gemeenschappelijke is de nood waaruit de klachten geboren worden.

*Ik ben de buizen van de centrale verwarming
de ketel stookt mij te beet, sist door mij heen:*

*dienen, dienen, dienst, dienst, plicht, plicht, plicht
geloven, geloven — kunnen we dat nog wel?*

(dit is een retorische vraag)

*waar is de kerk? de kerk is waar en
wie hem niet ziet is vals.*

o. vals schaap

o. lieve wolf

kom, zet je Tandem in mijn nek: hij moet ERUIT

*maar nu in alle scherts: ik moet ERUIT
heeft deze c.v. een expansievat? wee hen, wee hen
die geen expansievat hebben
het is vervelend om uit elkaar te ploffen
door een spelletje: wie tegen*

de partij

de school

de kerk

de afspraken

de belijdenis

ja nu komt het: Gods Woord indruist

(volgens mij allemaal perongeluk beschouwd als:

van ons, van ons, van ons, van mij

afblijven met je poten)

*wie dus dit spelletje niet meespeelt, voor hem
briest de ketel:*

oecumenist

synkretist

waar moet dat heen?

waar ga je heen?

hoe gaat het jou?

hoe zal het mij gaan.

*Ik heb het expansievat (ik zeg niet wie het is,
want dan zeggen ze rustig: van ons) en dat zal
om het nu eens vriendelijk te zeggen
de ketel doven
en hem vervangen door een nieuwe*

*dan is er weer hoop voor
alle gloeiend gemaakte buizen.*

Joop van Hulzen

RUWE STORMEN

Ruwe stormen mogen woeden

In de kerkelijke nacht

Wie zal Haar in onheil hoeden?

Hoor, de Satan is 't die lacht

Professoren, onverdrotten

Gaan des duivels werk vergroten

Classis tegen dominé

't Lijkt een wedstrijd, wie doet mee?

Ruwe stormen mogen woeden

Maar al lijkt het haast wel nacht,

Christus blijft Zijn Kerk behoeden,

Hij houdt over Haar de wacht.

Worden Herders met hun schapen

Kerk'lijk in de kou gelaten.

Weet, in 't veld van Efratha

Zongen Eng'len Gods gena!

Professoren, staakt het vuren.

Dominees, vervult uw plicht.

Weinig zijn soms maar uw uren

Zie uw taak toch niet te licht.

Vele zieken zijn 't die wachten

Ga met Gods Woord, 't leed verzachten

Vele jongeren vragen raad

Kom, wees Christen, met de daad.

Een zieke invalide

INGEZONDEN

GEEN ZELFMOORD!

Br. Hekstra zegt terecht, dat de vrijgemaakte kerken **de hand aan zichzelf sloegen**.

Ze sloegen de hand aan zichzelf door meerderen uit de kerk te stoten;

door meerderen te brengen tot het bedanken als abonné van 't Geref. Gezinsblad; tot bedanken als lid van 't G.P.V.;

door een breuk te veroorzaken in de Ver. voor Geref. Onderwijzers en Leraren;

door zulke toestanden te scheppen, die er toe bijdroegen, dat meerderen onze kerken verlieten en synodaal werden, dat reeds vier hoofden onze vrijgemaakte scholen verlieten.

Dat men toch „tot zichzelf kwam”. Wanneer het de HEERE behaagt om af te breken, wat Hij Zelf bouwde, (Ik geloof nog, dat Hij Zelf ons 'n vrijgemaakt kerkelijk leven, en een vrijgemaakt organisatie-leven gaf!) dan is 't toch vreselijk zo wij zelf dat gebouwde **afbreken** door ons **absolutistisch drijven**.

En nu kom ik tot datgene wat ik vooral wil zeggen:

Laten wij niet het vrijgemaakte kerkelijk en organisatieleven afbreken door **vóórtijdig WEGENS DE MOEILIKHEDEN, er uit te stappen**; dan plegen wij ook zelf-moord.

En vooral niet gaan twijfelen aan het **bestaans-**, het **levensrecht** der vrijgemaakte kerken en vrijgemaakte organisaties.

Ds. Mulder van Kampen verklaarde, dat er **thans** nog veel minder mogelijkheid is om te herenigen met de syn. G. K. dan in '44 en '45.

Wie de ontwikkeling ziet in de A.R. Partij, in de Chr. pers, op 't terrein van 't Chr. onderwijs, en 't Geref. Schoolverband, zal meer dan oot moeten werken voor, bouwen aan Geref. Politiek, Geref. Pers, Geref. Onderwijs.

Juist omdat ik overtuigd ben van de noodzaak van **opbouw** van waarlijk Gereformeerd, vrijgemaakt leven, vind ik de **zelfmoord** in onze kring zo vreselijk, en wek ik anderen en mezelf op, daar niet aan mee te doen.

Wanneer wij uitgestoten worden is het vroeg genoeg om buiten 't Geref. vrijgemaakte leven te geraken.

Ja, laten we 't de uitstoters zo **moelijk mogelijk maken**. Niet uit kwaadheid, maar uit **broederlijke liefde**, opdat hun uitstotingswerk tegenhouden of verijdeld worde, en ze in hun zelfmoord worden gestuit. Ons **verzet** zal dan tot **bescherming zijn** van 't door God Zelfgebouwde leven.

Wie weet, de HEERE mocht Zich wenden van Zijn toorn, waarin Hij aan 't uitrukken is-doorde-zelfmoord, en weer gaan bouwen.

Laag-Zuthem (Ov.), Kolkweg 43. J. L. Struik
5-1-'68

GEZINSMIDDAG EN JEUGD-WEEKEND

Terwijl dit stukje wordt geschreven sneeuwt het volop en is het echt winter.

Het is echter de Christelijke verwachting die toch aanzet tot plannen maken voor het voorjaar en de komende zomer.

Het is in Eindhoven en over het hele land niet alleen winter buiten maar ook in de kerk. We zouden kunnen zeggen: een slechte tijd voor de kerk. Maar de Christelijke verwachting zet toch aan tot plannen maken.

We belijden dat Christus Zijn Kerk regeert door zijn Woord en Geest en Hij doet dat speciaal vanaf de kansels iedere zondag weer. Vanaf die kansels wordt zondag aan zondag de vertikale band met onze Heer en Heiland versterkt.

En doordat die vertikale band er is, is er ook de horizontale band met de broeders en zusters, en wat is dat vaak een miserabel slap koordje. Het gaat soms zo maar kapot. We hebben dat in Eindhoven ervaren.

We hebben dan echt de neiging om het geheel anders te doen en te zeggen als we nu dit en als we nu dat... dan zal ons dat nooit meer overkomen.

Maar dat is niet waar. Want weet u wat we meenemen? Ons boze hart, die oude mens. En als God het niet verhoedt, wat dan?

We durven dan ook rustig te stellen dat de kerkenorde één van de dingen is die ons gegeven zijn om te helpen die vertikale en die horizontale band te versterken.

Als ergens die vertikale band dreigt te verslappen geeft de kerkenorde ons raad om die

band weer te versterken. En als de horizontale band dreigt te verslappen wijst de kerkenorde ons de weg en de middelen om elkaar te helpen. Toen de oudvaders deze middelen beraamden en op gingen schrijven hetgeen ze eigenlijk in de praktijk al vanzelf deden, zagen ze ineens dat tevens ook de hiërarchie toch weer kans kreeg. Als men namelijk Christus als Hoofd inruilt voor menselijke heerszucht.

De kerkenorde geeft minimum-eisen en we moeten ons er op beraden hoe we nu de Geest waarin de kerkenorde is geschreven kunnen waarmaken. Hoe we elkaar kunnen helpen en bestaan.

Thans zijn er verstrooiden en vele kleine kerken. Hoe kunnen we nu de onderlinge horizontale band met elkaar versterken?

Het zal u niet verwonderen dat er zo snel na de scheuring van de kerk van Eindhoven vanuit Eindhoven plannen worden beraamd om die broederband te versterken.

U zult wel eens gehoord hebben van onze kontakten met de Christelijke gereformeerde broeders en zusters.

U hebt misschien wel eens gehoord van onze kontakten met Korea en bij al deze dingen denken we aan die Heilige Algemene Christelijke Kerk (wereldkerk) die één zal zijn op de nieuwe aarde.

Eindhoven organiseert al vele jaren kampen voor de jeugd. Begonnen met alleen jeugd van Eindhoven ontvangen we de laatste tijd jongelui uit geheel Brabant en ook wel daarbuiten. Ook zijn er enige weekenden voor de grotere jeugd gehouden en zo langzamerhand hebben we enige ervaring gekregen in het organiseren van dit soort activiteiten.

De plaats waar we deze dingen tenuitvoer brengen is op de „Rendierhoeve” tussen Tilburg en Moergestel.

De „Rendierhoeve” is een voormalig Trappistinnenklooster (hoe kunt u anders van Brabant verwachten) en bestaat uit een grote ommuurde ruimte waarbinnen een hoofdgebouw en enige bijgebouwen. Verder is er binnen de muur een kampvuurplaats met een amfiteater, wat bosjes en een grote weide waarop gespeeld kan worden, kortom alles wat de jeugd nodig heeft om zich te amuseren.

Het hoofdgebouw bevat beneden een recreatie/eetzaal, een grote keuken en toiletten. De eerste verdieping heeft slaapzalen voor de meisjes met wasgelegenheden en de zolder heeft die inrichting voor de jongens.

Er is geen bedienend personeel, dus de aardappels moeten door de deelnemers aan de weekenden zelf worden geschild. De prijzen zijn daarom aanmerkelijk lager dan bij luxere gelegenheden.

U zult zich zo langzamerhand wel afvragen waar dit verhaal toch toe dient.

We willen weer een jeugdweekend organiseren maar dan met wat erbij.

Eerst het weekend. Leeftijd ongeveer 18-26 jaar.

Het weekend begint bij leven en welzijn vrijdag 7 juni om 7 uur n.m. en eindigt maandagmorgen 10 juni voor 9 uur.

Het onderwerp van bespreking is „Samen op weg”.

Het aantal deelnemers moet beperkt blijven tot ongeveer 40 jongelui. De kosten zullen liggen tussen de 15 en 20 gulden.

We begrijpen dat het nog te vroeg is om definitieve opgaven te doen maar gezien de beperkte ruimte en de ervaring dat er altijd veel belangstelling is willen we adviseren zich toch maar vast op te geven.

U hoeft nog niets te betalen.

Dit was het weekend. En nu wat erbij komt.

Als die 40 jongelui op de „Rendierhoeve” aanwezig zijn kunnen we nog iets meer doen.

We willen dan op zaterdagmiddag, dus zaterdag 8 juni van 2 tot ongeveer 7 uur, een **GEZINSMIDDAG** organiseren waar we degenen verwachten die gewoon gezellig als broeders en zusters in de Here uit vele plaatsen kennis met elkaar kunnen maken.

Daarbij nodigen we enige sprekers uit die elk ongeveer 15 minuten zullen spreken waarbij we denken aan de volgende gedachtengangen

De weg tot Christus

De weg tot elkander

De weg tot de wereld

En als slotwoord **SAMEN OP WEG**.

Het is echt onze bedoeling om **GEZINNEN** te ontvangen. We weten nog wel niet precies hoe we alles moeten doen. De babies kunnen in de kinderwagen blijven.

Voor de kleinere kinderen kunnen we spelletjes bedenken of een poppenkast vertonen.

Voor de iets grotere kunnen we een puzzelwandeltocht maken en wedstrijden organiseren en verder luisteren we naar de sprekers en naar elkaar.

Daar de reis vermoedelijk toch door de meesten per auto gemaakt wordt neemt u kampeertafeltjes en stoeltjes mee en we vermoeden dat we op die wijze dan een gezellige en goede middag met elkaar kunnen hebben.

Wel moet alles buiten gebeuren want de recreatiezaal is niet groot genoeg om erg veel mensen te ontvangen.

Broeders en zusters, het is een wild plan en toch menen we dat het in goede aarde zal vallen.

Het enige dat we thans van u vragen is uw sympathie te betuigen zodat we een beetje weten of we dit door zullen zetten ja of nee.

De kosten zullen ongeveer, geheel afhankelijk van het aantal deelnemers f 1.— per persoon bedragen. U krijgt dan ook nog gratis koffie als u zelf een kopje meebrengt. Zullen we het eens proberen.

Met Broedergroeten,

Ds. G. v. d. Brink

I. Dorr

Ir. C. W. Mulder.

Korrespondentieadres

I. Dorr, Geldropseweg 138, Eindhoven.

Telefoon 11922.

LANDELIJKE VERENIGING VAN VERONTRUSTE GEREFORMEERDEN

De landelijke Vereniging van Verontruste Gereformeerden heeft heden, 22 januari 1968, een telegram verzonden, waarvan wij hieronder afschrift laten volgen.

„Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken van Nederland, De Blijde Wereld, Lunteren.

De landelijke Vereniging van Verontruste Gereformeerden spreekt haar grote droefheid uit over het feit, dat u die ons gereformeerde kerkvolk vertegenwoordigt, op zulk een spectaculaire wijze de hoogste vertegenwoordigers van de r.k. kerk van Nederland ontvangt en daardoor de indruk wekt dat onze gereformeerde kerken dezelfde heilsweg verkondigen als de r.k. kerk. Deze kerk echter leert, dat de mens het eeuwige leven waarlijk moet verdienen door zijn goede werken, dat voor de vergeving van de zware zonden de bereidheid nodig is om ze te biechten aan een r.k. priester, dat het goed en nuttig is om de gestorven heiligen te vereren en aan te roepen, dat de paus het onfeilbare hoofd is van de kerk op aarde, enz.

Bent u daardoor niet ontrouw aan onze belijdenisgeschriften die u als ambtsdragers ondertekend hebt? Doet u daardoor niet tekort aan de eer van Jezus Christus als enige en volkomen Zaligmaker en enig Hoofd van de Kerk, ook op aarde?

Werkt u daardoor niet enigszins mee aan de verbreiding van een evangelie, dat toch eigenlijk geen Evangelie is?

Namens de landelijke Vereniging van Verontruste Gereformeerden,

H. Langeveld, voorzitter,

Jacob Catsstraat 50, Hilversum.”

ALS ONZE VERBEELDING GAAT WERKEN weekend in creatieve sfeer

24 en 25 febr. a.s. zal het koetshuis van kasteel Hoekelum in Ede één grote werkplaats zijn. Het Christelijk Cultureel Studiecentrum houdt er dan onder het thema „Als onze verbeelding gaat werken” een weekend, waar de nadruk zal liggen op eigen creativiteit en werkzaamheid van de deelnemers.

Welkom is ieder, die er plezier in beleeft samen met anderen creatief bezig te zijn: te spelen met woorden, gedachten, klank, kleur, vorm en beweging.

Het weekend duurt van zaterdagmiddag vier uur tot zondagavond.

De deelnemersprijs is f 12.50.

Adres: voor aanmelding: bureau Christelijk Cultureel Studiecentrum, Prins Bernhardlaan 62, Voorschoten. Tel. 01717-3585.

Belangrijke mededeling

Voor de brochure van ds. Visee over de kerkscheuring in Kampen — ze bevat 160 pagina's — bleek zeer grote belangstelling te bestaan. Reeds twee drukken zijn daarvan verschenen en nagenoeg uitverkocht. Enkele broeders in den lande namen nu het initiatief een goedkope verspreidingseditie te doen vervaardigen. Van deze goede uitgave worden de exemplaren tegen zeer lage prijzen beschikbaar gesteld. En wel voor de volgende:

1 ex. voor f	1,80
5 ex. voor f	8,—
10 ex. voor f	15,50
25 ex. voor f	37,50
100 ex. voor f	140,—

Met het oog op de bepaling van de definitieve oplage is **SPOEDIGE** bestelling gewenst. Men bestelle liefst per giro en wel op giro-rekening no. 87 37 29 ten name van B. v. d. Kooi, Hendrik van Viandenstraat 26, Kampen.

Het Comité

BOEKBESPREKING

B. C. Lategan, *Die aardse Jesus in die prediking van Paulus volgens sy brieue (with summary in english)*, Rotterdam „Bronder Offset”, 1967, f 15,90.

Op bovengenoemd onderwerp promoveerde de zuid-afrikaanse auteur op 15 sept. jl. aan de Theologische Academie uitgaande van de Johannes Calvijn stichting te Kampen. De dissertatie is in het zuid-afrikaans geschreven, maar dat hoeft geen nederlander af te schrikken haar ter hand te nemen en te lezen. Mijn ervaring is, dat dit best gaat, ook al heeft men verder geen kennis van het zuid-afrikaans. Hieraan heeft misschien ook wel meegewerkt de bekwaamheid van de auteur om duidelijk te zijn in zijn schrijven en helder aan te geven wat hij bedoelt, evenals ook de meningen weer te geven van hen, met wie hij in discussie treedt.

Dr. Lategan behandelt de vraag naar de betekenis van de aardse Jezus (d.w.z. van het aardse leven van Jezus van zijn geboorte tot aan zijn kruisiging) voor de prediking van Paulus, een vraag die, zoals de auteur zelf stelt, deel uitmaakt van de meer omvattende vraag naar de verhouding tussen Jezus en Paulus en in deze vraag gaat het in wezen om de vraag naar de oorsprong van het christelijk geloof. Het is dus wel iets belangrijks, dat in dit boek aan de orde komt.

De auteur laat ons zien, hoe deze vraag van F. C. Bauer af tot E. Jüngel toe is beantwoord. Een mooi, duidelijk overzicht. Wie dit serieus doornemt, kan zich, dacht ik, wel weer enigszins bijgewerkt achten in dezen.

Vervolgens bespreekt hij verschillende gegevens uit de brieven van Paulus, waaruit hij overtuigend aantoonde, dat er van een fundamentele breuk tussen Paulus en Jezus geen sprake is. Ook stelt Paulus zich niet tevreden met het feit zonder meer, dat Jezus geleefd heeft (Bultmann), maar blijken voor Paulus ook van belang te zijn en gezaghebbend de woorden, die Jezus gesproken heeft en diens gedrag tijdens zijn leven op aarde. Met name de exegese van Dr. Lategan van de bekende tekst 2 Kor. 5, 16 lijkt me volledig en juist. Hierbij heeft hij zich ook enige lichte kritiek op zijn promotor, Dr. H. N. Ridderbos, veroorloofd. Gaarne had ik nu ook gezien, dat hij niet diens opvatting van de corporatieve verbondenheid van de gelovigen met Christus kritiekloos had overgenomen. Maar overigens zou ik zeggen een goed degelijk wetenschappelijke en gereformeerde studie.

Wel heb ik mij afgevraagd: zou een gereformeerd iemand wel ooit tot een andere conclusie hebben kunnen komen? De auteur geeft zelf aan, dat de beantwoording van de gestelde vraag niet zozeer gegeven wordt op grond van wat door zorgvuldige exegese uit de Schrift opgediept wordt, maar dat heel de nieuwe belangstelling rondom de historische Jezus beheerst wordt door hermeneutische en dus dogmatische voorveronderstellingen. Ik wil volstrekt niet het belang van een apologetische studie ontkennen. Maar de kloof tussen gereformeerd en die hij bestrijdt is groot. We kunnen samen niet verder. Er is ook in de gereformeerde theologie nog wel veel, dat nadere bezinning behoeft of nadere uitwerking. Misschien komen er dan ook wel verschillen aan de dag, maar wanneer we ons aan de

Schrift houden zullen er, zij het op de duur, zeker goede vruchten komen. Moge de auteur bij zijn verdere wetenschappelijke arbeid ook hieraan zijn krachten geven.

Het boek, ook al is het in offset gegeven, ziet er goed verzorgd uit.

H. Venema

KERKNIEUWS

Beroepen: te Grootegast en Gerkesklooster-Stroobos: ds. H. Mostert te Harderwijk; te Loenen a/d Vecht en Nigtevecht-Weesp: ds. A. Kamer te Hijken-Hooghalen; te Marum en Kornhorn (bij accl.): drs. E. Teunis te Monster; te Pernis: drs. E. Teunis te Monster.

Aangenomen: naar Kralingseveer-Krimpen a/d IJssel: ds. A. Hordijk te Baflo-Warffum.

Ds. M. J. C. Blok. Zondagmiddag 4 februari jl. nam ds. M. J. C. Blok, die een beroep aan nam naar Voorburg, afscheid van zijn gemeente te Utrecht-N.W. Bij deze gelegenheid bediende hij het Woord uit Johannes 14:27. 's Avonds nam ds. Blok eveneens afscheid van de gemeente van Vleuten-De Meern, waarvan hij consulent was.

Het visum voor ds. P. P. Goossens verleend. Precies één maand nadat ds. Goossens senior naar Djakarta vertrokken was om de verstreking van het visum van zijn zoon, ds. P. P. Goossens, te bepleiten, kwam er bericht binnen dat de Indonesische autoriteiten de verblijfsvergunning hebben afgegeven.

Soli Deo Gloria!

Alleen aan God zij hiervoor dank gebracht, Die de harten der machthebbers leidde als waterbeken!

Vóór eind mei van dit jaar moet ds. Goossens junior in Indonesië zijn om z'n werk in het midden der Soembanese Kerken te aanvaarden. Zoals bekend is zal het voornamelijk z'n taak zijn om de opleiding van voorgangers (guru's indijl) ter hand te nemen.

De Nederlandse Gereformeerde Kerken worden hierbij opgewekt hun bijdragen te geven voor de uitrustings- en overtochtscosten van ds. Goossens junior en z'n gezin.

Een ieder kan begrijpen dat er veel nodig is voor de uitrusting van een gezin met vier kinderen, dat letterlijk de rimboe intrekt om daar te gaan wonen en voor een predikant om daar te gaan werken. Hiervoor is een bedrag begroot van rond dertig duizend gulden, waarvan pas f 6000,— in kas is. Zodat op korte termijn een bedrag van f 24.000,— nodig is, want de tijd is nu plotseling wel heel kort geworden.

De drie Kerken, die samenwerken om de Soembanese Kerken van de nodige middelen te voorzien, zullen zich binnenkort met een rondschrijven tot alle kerken wenden. Maar omdat de tijd dringt vermelden we nu reeds, mede voor individuele kerkleden, het gironummer: 1314313 (t.n.v. H. J. Meijerink, te Hardenberg, die als contactadres voor de samenwerkende kerken optreedt) met als bijschrift: Overtocht.

Geve de Here brandende harten, vervuld van liefde voor Zijn werk op Soemba.

Tot slot citeren wij hier (verkort) een uitspraak van de synode van Assen:

„...dat het verlenen van financiële steun door de Nederlandse Kerken aan de zusterkerken op Soemba in overeenstemming is met het liefdesgebod des Heren.”

Veenendaal. Op woensdag 7 februari jl. werd onder grote belangstelling „De Poortkerk” te Veenendaal feestelijk in gebruik genomen. De feestrede werd uitgesproken door ds. D. K. Wielenga van Rotterdam-Centrum. Tevens werd door verschillende afgevaardigden het woord gevoerd, en werden diverse geschenken aangeboden.

Classis Haarlem. De classis Haarlem heeft een schrijven van de kerk van Beverwijk ontvangen, waarin werd voorgesteld te besluiten ds. H. J. van der Kwast van Haarlemmermeer-O.Z. op de volgende vergaderingen van de classis Haarlem niet meer als afgevaardigde te ontvangen, zolang hij zijn handtekening onder de „Open Brief” handhaaft, met 7 tegen 5 stemmen onontvankelijk verklaard.

Amsterdam-Zuid. Op de kerkeraad van Amsterdam-Zuid is door twee ambtsdragers een voorstel ingediend, uit te spreken, dat het niet te dragen is in een ambtsdrager, dat hij publiek uitspreekt en handhaaft, wat in de „Open Brief” wordt gesteld over de vrijmaking. De twee kerkeraadsliden stellen daar-

Met grote vreugde en in diepe dankbaarheid jegens God de Here berichten de Heer en Mevrouw Smelik-Laning U de geboorte van twee dochters, zusjes van Jan, Bert en Marc

HENNIE GERARDA

en

CORNELIA WILHELMINA

Wij noemen hen Hedda en Cora.

Rotterdam, 12 februari 1968

„De Zonnehoeek”, Delftweg 90

om voor, in verband met de ondertekening van de „Open Brief” door één der ambtsdragers, zich te wenden tot de kerkeraad van Amsterdam-West als naastgelegen gemeente naar art. 79 K.O.

Na brede discussie gaven de indieners gevolg aan het verzoek hun voorstel terug te nemen en te herzien. Daarop dienden zij een herzien en uitgebreider voorstel in, waarover nog geen besluit werd genomen.

Classis Amsterdam. Op de classis Amsterdam zijn bezwaren ingebracht tegen een besluit van de kerk te Amsterdam-Noord de vrouwelijke belijdende leden der gemeente actief kiesrecht te verlenen.

De classis, die op deze zaak zelf niet kon ingaan, doordat de tekst van het principebesluit haar niet was voorgelegd, stemde toe, dat 't besluit afwijkt van hetgeen de Gereformeerde kerken tot nu toe inzake het vrouwenkiesrecht hebben uitgesproken. Eveneens stemde de classis toe, dat de kerkeraad beter had gedaan aan het besluit geen uitvoering te geven, nadat hij er tijdig van in kennis was gesteld, dat tegen dit besluit een bezwaarschrift zou worden ingediend bij de classis.

Classis Middelburg. Over de reacties van de kerk van Brouwershaven op de uitspraak van de vorige classis inzake de verplichting met haar predikant te handelen, vermeldt het classisrapport, dat in de rondvraag desgevraagd door ds. Keizer wordt medegedeeld, dat de kerk van Brouwershaven

a. haar verantwoordelijkheid in dezen zich bewust is;

b. van oordeel is, dat de classis in haar bevoegdheid is getreden.

N.a.v. dit antwoord — aldus het classisrapport — wordt een commissie benoemd (ds. Dekker, oud. Meering en ds. Triemstra) om terzake op een voortgezette vergadering (4 maart) te adviseren.

Nieuw-Guinea. De kerkeraad van Enschede-N. vernam met grote blijdschap dat 26 personen (allen papoea's) zich met een gezamenlijke brief tot ds. v. d. Velden hebben gericht, met het verzoek om te worden toegeïaten tot de doop. Zij gaven in het kort een verklaring van hun geloof.

ADRESSEN

Ds. K. Verlind, Malanstraat 63, Riviera, Pretoria, Zuid-Afrika. **Assen:** diakonie: A. de Ruiter, Talmastraat 1, Assen. **Schiebroek-Hilligersberg-Centrum:** p/a drs. J. Faber, Adriaan van der Doeslaan 16, Rotterdam-13. **Haulerwijk:** scriba: A. de Vries, Laweystraat 21, Haulerwijk, tel. (05161) 563; penningm.: R. Bosma, Haule 74, post Haulerwijk, tel. (05161) 436; penningm. diakonie: R. de Boer, Elleboogsvaart 13, Haulerwijk, tel. (05161) 275.

DE TOESTAND DER DODEN

Waar en in welke toestand bevindt zich de mens na gestorven te zijn?
67 blz.

door H. W. den Haring

WAT ZEGT DE HEILIGE SCHRIFT HIEROVER ? ZORG TOCH DAT IEDER HET WEEET !

Toezending volgt direct na ontvangst van slechts f 1,25 op giro 346974 t.n.v. Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften. Rotterdam-11, Raephorststraat 20 b.